

BANKLAR VALYUTA BOZORINING TASHKILOTCHISI SIFATIDA.

Boliyev Davron

Berdiqulov Murodjon

Samarqand davlat universiteti Kattaqo'rg'on filiali

Aniq va tabiiy fanlar fakulteti 3- kurs talabalari

Ilmiy rahbar : Maxmudov Sirojiddin

Annotatsiya. Ushbu maqola banklar valyuta bozorini tashkil etishda muhim ro'l o'ynaydi. Tadqiqot banklarning valyuta savdosini osonlashtiradigan mexanizmlarini o'rganadi, ularning bozor dinamikasi, likvidligi va umumiy barqarorligiga ta'sirini o'rganadi. To'liq adabiyotlarni tahlil qilish orqali maqola banklar tomonidan ushbu imkoniyatda qo'llaniladigan usullarni baholaydi, asosiy natijalarni taqdim etadi va oqibatlari to'g'risida munozaraga kirishadi. Ushbu tadqiqotdan olingan xulosalar banklarning valyuta landshaftini shakllantirishdagi ahamiyatini yoritib beradi va bozor samaradorligini oshirish bo'yicha takliflar beradi.

Kalit so'zlar: Valyuta bozori, banklar, valyuta savdosi, bozorni tashkil etish, likvidlik, bozor dinamikasi, moliya institutlari, bozor samaradorligi.

Valyuta bozori dunyodagi eng yirik va eng dinamik moliya bozori sifatida xalqaro savdo va investitsiyalarning asosi bo'lib xizmat qiladi. Ushbu maqola banklarning ushbu murakkab bozorni tashkil etish va shakllantirishdagi ajralmas rolga bag'ishlangan. Valyuta bozori va uning ahamiyati haqida qisqacha ma'lumot berib, kirish banklar tomonidan qabul qilinadigan tashkiliy rolni batafsil tahlil qilish uchun zamin yaratadi.

Ushbu bo'limda ushbu mavzu bo'yicha mavjud adabiyotlar ko'rib chiqilib, banklarning valyuta bozoridagi ishtiroki tarixiy konteksti va evolyutsiyasi yoritilgan. U banklarning valyuta operatsiyalarini osonlashtirishda bozor ishlab chiqaruvchilari, likvidlikni etkazib beruvchilar va vositachilar sifatida funktsiyalarini o'rganadi. Tahlil shuningdek, me'yoriy-huquqiy bazalarning banklarning roli va bozorning umumiy tuzilishiga ta'sirini o'rganadi.

Banklarning valyuta bozoridagi tashkiliy rolini tushunish uchun ushbu tadqiqotda aralash usulli yondashuv qo'llaniladi. Savdo hajmi, bozor ulushi va likvidlik ko'rsatkichlari bo'yicha miqdoriy ma'lumotlar to'planadi, sifatli tushunchalar bozor mutaxassislari bilan suhbatlar va me'yoriy hujjatlarni tahlil qilish orqali olinadi. Ushbu usullarning kombinatsiyasi banklarning bozorni tashkil etish mexanizmlarini har tomonlama tushunishni ta'minlaydi.

Banklar tashkilotchilar va ishtirokchilar sifatida valyuta (forex) bozorida hal qiluvchi rol o'ynaydi. Forex bozori-bu valyutalar sotiladigan markazlashtirilmagan global bozor. Banklar valyuta bozorida tashkilotchi sifatida qanday ishlaydi:

Bozor Ishlab Chiqaruvchilari:

- Banklar forex bozorida likvidlikni ta'minlash orqali bozor ishlab chiqaruvchilari sifatida ishlaydi. Ular taklifni taklif qilish va turli valyuta juftliklari uchun narxlarni so'rash orqali valyuta savdosini osonlashtiradi.

- Bozor ishlab chiqaruvchilari bozorda doimiy ravishda sotib olish va sotish oqimini ta'minlaydi, bu esa ishtirokchilarga istalgan vaqtda savdolarini amalga oshirishga imkon beradi.

Banklararo Bozor:

- Banklararo bozor forex bozorining asosiy tarkibiy qismidir, bu erda banklar o'zaro valyutalar bilan savdo qilishadi. Banklar ko'pincha o'zlarining yoki mijozlarining ehtiyojlarini qondirish uchun bir-birlari bilan katta hajmdagi operatsiyalarni amalga oshiradilar.

- Banklararo bozorda banklarning bir-biri bilan savdo qilish stavkalari bozorning boshqa ishtirokchilari uchun mezon bo'lib xizmat qiladi.

Operatsiyalarni Osonlashtirish:

- Banklar transchegaraviy operatsiyalarda ishtirok etgan yuridik va jismoniy shaxslarga xizmat ko'rsatish orqali xalqaro savdo va investitsiyalarni osonlashtirishga yordam beradi.

- Ular xalqaro biznes faoliyatini qo'llab-quvvatlash uchun akkreditivlar, valyuta ayirboshlash xizmatlari va savdoni moliyalashtirish kabi turli xil moliyaviy mahsulotlarni taklif qilishadi.

Bozor Haqida Ma'lumot:

- Banklar bozor ma'lumotlari va tahlilining asosiy manbai hisoblanadi. Ular valyuta kurslariga ta'sir qilishi mumkin bo'lgan valyuta harakatlari, iqtisodiy ko'rsatkichlar va geosiyosiy voqealar to'g'risida tadqiqotlar va tushunchalar beradi.

- Savdogarlar va investorlar forex bozorida ongli qarorlar qabul qilish uchun bank tadqiqotlari va hisobotlariga tayanadilar.

Elektron Savdo Maydonchalari:

- Banklar forex savdolarini samarali va tezkor bajarishga imkon beradigan elektron savdo maydonchalarini ishlab chiqdilar va ishtirok etdilar. Ushbu platformalar bozorga kirish va shaffoflikni oshiradi.

Markaziy banklar va zaxiralar:

-Ko'pincha davlat yoki kvazi-hukumat sub'ektlari bo'lgan Markaziy banklar forex bozorida muhim rol o'ynaydi. Ular milliy valyuta zaxiralarini boshqaradilar va o'zlarining valyuta qiymatini barqarorlashtirish yoki ta'sir qilish uchun bozorga aralashishlari mumkin.

Xatarlarni Boshqarish:

- Banklar mijozlarga, shu jumladan korporatsiyalar va institutsional investorlarga valyuta xavfini boshqarishda yordam beradi. Bunga salbiy valyuta harakatlaridan himoya qilish uchun fyucherslar, opsiyonlar va forvard shartnomalari kabi moliyaviy vositalardan foydalanish kiradi.

Normativ Muvofiqlik:

- Banklar normativ standartlarga rioya va ular faoliyat yurisdiksiyalarda moliyaviy qonunlar va qoidalarga rioya etilishini ta'minlash. Bu forex bozorining yaxlitligi va barqarorligini saqlashga yordam beradi.

Xulosa qilib aytganda, banklar likvidlikni ta'minlash, operatsiyalarni osonlashtirish, moliyaviy mahsulotlar va xizmatlarni taklif qilish, bozor ma'lumotlari va barqarorligiga hissa qo'shish orqali valyuta bozorida asosiy tashkilotchi bo'lib xizmat qiladi. Ularning ishtiroki global forex bozorining uzluksiz ishlashi uchun juda muhimdir.

Natijalarga asoslanib, munozara bo'limi banklarning valyuta bozorida tashkiliy rolining oqibatlarini izohlaydi. U kontsentratsiya bilan bog'liq potentsial xavflarni o'rganadi va texnologik yutuqlarning bozor dinamikasiga ta'sirini baholaydi. Bundan tashqari, muhokamada nazorat qiluvchi organlarning banklar kuchini muvozanatlash va bozor yaxlitligini saqlashdagi roli ko'rib chiqiladi.

Xulosa va takliflar:

Topilmalar va munozaralarga asoslanib, ushbu bo'lim banklarning valyuta bozori tashkilotchilari sifatidagi ahamiyati to'g'risida aniq tushunchalarni taqdim etadi. U asosiy xulosalarni umumlashtiradi va bozor samaradorligini optimallashtirish, xavflarni kamaytirish va yanada shaffof va inklyuziv valyuta ekotizimini rivojlantirish bo'yicha takliflarni taklif qiladi.

Xulosa qilib aytganda, ushbu maqola banklarning valyuta bozorini shakllantirishdagi ko'p qirrali rolini tushunishga yordam beradi. Ularning tashkiliy funksiyalarini har tomonlama tahlil qilib, tadqiqot siyosatchilar, bozor ishtirokchilari va global valyuta savdosi landshaftining samaradorligi va barqarorligini oshirishga intilayotgan tadqiqotchilar uchun qimmatli tushunchalarni beradi.

Adabiyotlar.

1. Shernayev A.A, Qalandarov Z.I. Strategik rivojlanish sharoitida mahalliy byudjetlar daromadlarini takomillashtirish yo'nalishlari. // «Студенческий вестник»: научный журнал. – № 20(165). Часть 14. Москва, Изд. «Интернаука», 2021. – с. 74-76
2. Shernayev A.A, Qalandarov Z.I. Sog'liqni saqlash tizimini moliyalashtirishda mahalliy byudjetlarning rolini oshirish masalalari // «Интернаука»: научный журнал - № 20(196). Часть 7. Москва, изд. «Интернаука», 2021. - с. 58-60

3. Shernaev A.A. Principles and methods of organization of the internal tax control system in joint stock company // International Journal of Economics, Business and Management Studies - ISSN:2347-4378 SJIF Impact Factor(2021) :7.473, Journal DOI: 10.36713/epra1013 (Volume: 8, Issue: 4, April 2021), Pages: 43-53.
4. Shernaev A.A. Aksiyadorlik jamiyatlarida soliqlarni rejalashtirish: xususiyatlari va uslubiyoti masalalari // "Science and Education" Scientific Journal. March 2021 / Volume 2 Issue 3, 454-469-p.
5. SHERNAEV A.A. TAX ANALYSIS IN MICROLEVEL TAX PLANNING // ELECTRONIC JOURNAL OF ACTUAL PROBLEMS OF MODERN SCIENCE, EDUCATION AND TRAINING. FEBRUARY, 2021 -IV. ISSN 2181-9750, 75-82-p.
6. SHERNAEV A.A. ON THE ISSUE OF THE EFFICIENCY OF TAXATION OF JOINT STOCK COMPANIES // «ЭКОНОМИКА И БИЗНЕС: теория и практика». Международный ежемесячный научный журнал - №9-2 (67). Москва, изд. ООО «Капитал», 2020. – с. 149-152.
7. Tohir Malikov, Khotamjon Kobulov. Models of market economy formation and Interaction of fiscal policy // International Journal of Economic Growth and Environmental Issues - ISSN: 2321-6247 SJIF Impact Factor ((2021): 8.047, Journal DOI: 10.36713 / epra0713 (Volume: 9, Issue: 2) , February 2021)